

УДК 378: 070. 422

**PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL FUNDAMENTALS OF THE
CREATIVE ACTIVITY DEVELOPMENT OF THE FUTURE TEACHER
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ**

Pashchenko M. / Пащенко М.І.*s.p.s.,as.prof./к.пед.н., доцент,
teacher /викладач*

ORCID 0000-0002-4011-1800

Denysiuk T. / Денисюк Т.К.*s.p.s /канд.філолог. наук***Yatsenko T./Яценко Т. В.***teacher/викладач**Municipal Institution" Uman Taras Shevchenko Professional College
of Education and Humanities of Cherkasy Regional Council"**Heavenly Hundred, 33, 20300**КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж і
м.Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради»
вул. Небесної сотні, 33, 20300*

Анотація. У статті обґрунтовано сутність творчої активності, як властивість особистості. Представлено психолого-педагогічні впливи на її формування і розвиток. Узагальнено основи формування творчої активності майбутнього вчителя початкової школи. Розглянуто суть творчої активності як особистісної якості, що характеризує ставлення майбутнього вчителя початкової школи до творчої діяльності, в якій проявляється і розвивається його індивідуальність. Визначено умови творчої діяльності студентів.

Ключові слова: творча активність, майбутній вчитель початкової школи.

Abstract. The article substantiates the essence of creative activity as a property of the individual. Psychological and pedagogical influences on its formation and development are presented. The basics of the formation of the creative activity of the future primary school teacher are summarized. The essence of creative activity as a personal quality that characterizes the attitude of the future primary school teacher to creative activity, in which his individuality is manifested and developed, is considered. The conditions of students' creative activity are determined.

Keywords: creative activity, future primary school teacher.

Вступ.

Освітня діяльність у закладах вищої освіти сприяє розвитку особистості майбутнього вчителя початкової школи, розвиває мислення, вміння самостійно одержувати знання та формувати творчі здібності. Вони вчать керувати своєю увагою, розвивають волю, пам'ять, уяву.

Розвиток особистості на всіх етапах її життєдіяльності – це умови, засади всебічного розвитку особистості, забезпечення її творчого потенціалу, реалізації здібностей, зростання компетенцій, удосконалення отриманих знань, умінь, навичок у закладах вищої освіти.

Основний текст.

Активність – загальна характеристика особистості, власна динаміка, джерело перетворення підтримки життєво важливих зв'язків з оточуючим

світом. В психології активність виступає у співвідношенні з діяльністю, проявляючись як динамічна умова її становлення, реалізації і видозмінення, як властивість її власного руху.

Активність характеризується:

- специфікою внутрішніх станів суб'єкта в момент дії;
- довільністю, наявністю мети суб'єкта;
- надситуативністю, виходом за межі вихідних цілей;
- стійкістю діяльності по відношенню до мети [1].

Активність особистості – здібність здійснювати суспільне – доцільні перетворення в світі шляхом привласнення багатств матеріальної і духовної культури, яка виявляється в творчості, вольових актах, спілкуванні тощо.

Види активності можна умовно класифікувати в *групи*:

- біологічна активність;
- психологічна активність;
- соціальна активність.

Біологічна активність є загальною характеристикою всіх живих істот.

Формами психічної активності є моторні дії, перцептивні, мнемічні, розумові, мовні, імажинативні дії.

Соціальна активність – це складне поняття, складовими елементами якого П.Казакова виділяє:

- моторну активність – рухливість в процесі пізнання дійсності, навчання, ігор, праці спілкування тощо;
- розумову активність – оптимальність засвоєння дітьми соціального (емоційного, морального, трудового, художнього та іншого) досвіду людства;
- трудову активність – інтенсивність, результативність участі у суспільно - корисній праці, навчанні, іграх;
- етичну активність – виявлення причетності та дбайливого ставлення до всього, що створено природою і людиною, доброзичливість у спілкуванні з дітьми та дорослими, яка виражається у співчутті, співпереживанні, допомозі тощо;
- творчу активність[2].

У психолого-педагогічних дослідженнях визначаються різні рівні розвитку активності особистості. Г.Щукіна виділяє три рівні розвитку активності особистості:

- 1) репродуктивно - наслідувальний;
- 2) пошуково - виконавчий;
- 3) творчий[2].

В педагогічній енциклопедії поняття творчої активності трактується як здібність особистості змінювати оточуючу дійсність у відповідності з власними потребами, поглядами і цілями, які проявляються в діяльності, навчанні, праці. Для її характеристики розкривають поняття творчість.

Творчість – це діяльність:

- ✓ спрямована на створення нових за змістом і за формою матеріальних, культурних і духовних цінностей;

- ✓ направлена на розвиток особистості;
- ✓ направлена на цілеспрямовану активність.

Творча активність – це властивість особистості майбутнього вчителя початкової школи, яка проявляється в стані готовності, прагненні до самостійної, оригінальної діяльності і виборі оптимальних шляхів її реалізації.

Творча активність проявляється і розвивається у творчій діяльності, що забезпечує формування її як важливої якості особистості майбутнього вчителя. Творча активність характеризує ставлення студента до творчої діяльності, в якій проявляється її індивідуальність.

Творча діяльність, – за визначенням Л.Виготського, – це діяльність особистості, яка створює нове, однаково чи буде створене творчою діяльністю, річчю зовнішнього світу, відомою побудовою розуму чи почуттів, що живе тільки в самій людині. Творча діяльність виявляється в безпосередній залежності від інших форм діяльності, від накопичення досвіду.

Творча активність в освітній діяльності полягає:

- у пошуках нового;
- в проявленні самостійності при виборі об'єкту роботи;
- в ступені переробки зразків;
- в оригінальності способів і наслідків діяльності;
- в умілому використанні знань, умінь і навичок;
- в умінні бачити нову задачу в звичайному і повсякденному[3].

Творча активність не існує як щось статичне, незмінне. Вона постійно змінюється разом з розвитком особистості. Особливо інтенсивно формуються практичні вміння і навички. Характер творчої активності, рівні її прояву досить мінливі. Навіть, у одного і того ж студента вона не може проявлятися однаково, вона різна, в залежності від внутрішніх і зовнішніх умов.

Ввести спосіб символізації, передати відомий метод – це є творча діяльність, а здібність до розумових операцій впливають на творчу активність особистості.

Суттєвою є здібність застосовувати навичку, набуту при розв'язанні однієї задачі до розв'язання іншої, тобто вміння відділити специфічний аспект проблеми від неспецифічного, що переноситься в інші галузі. Пошуки аналогій – це є необхідна умова творчої діяльності.

Для творчої діяльності необхідно мати широкий кругозір, знайомство з багатьма галузями знань і культури. Той, хто дуже занурюється у вузьку галузь науки, позбавляє себе аналогій. Тому компонентом, який впливає на розвиток творчої активності майбутнього вчителя початкової школи, є широта кругозору, збагачення та вміння використовувати його в освітній роботі.

Наступним компонентом, який впливає на творчу активність, є асоціювання при віддаленості асоційованих понять. Спостереження показують, що існує залежність між почуттям гумору і творчим потенціалом, між гумором і рівнем розвитку інтелекту.

На творчу активність впливає пластичність інтелекту як здібність відмовитись від гіпотези, що не виправдала себе. Важливою є здібність до оцінки, до вибору однієї альтернативи для її перевірки. Оціночні дії

проводяться не тільки після закінчення роботи, але й багаторазово в ході її виконання.

Здібність об'єднувати нові відомості з тим, що було відомо раніше, включаючи їх до наявної системи знань, групувати відомості в процесі сприйняття – умова формування здібності до генерації ідей. Чим більше ідей породжує особистість, тим більше серед них будуть інноваційних ідей.

Здібність до доведення справи до кінця – це наполегливість, зібраність і вольова настроєність на завершення початого, до доробки деталей, нюансів, удосконалення первинного задуму.

Серед розумових здібностей студентів, які впливають на розвиток творчої активності, виділяють:

- 1) здібність не проходити повз випадкові явища, а бачити в них ключ до розв'язання проблем;
- 2) здібність до згортання розумових операцій і заміни однією узагальнюючою операцією;
- 3) здібність застосовувати навичку, набуту при розв'язанні однієї задачі до розв'язання іншої;
- 4) широта кругозору;
- 5) здібність до цілісного сприйняття;
- 6) асоціювання;
- 7) здібність вчасно відмовитись від хибної гіпотези;
- 8) здібність до адекватних оцінок;
- 9) здібність до генерації ідей;
- 10) здібність до доведення справи до кінця;
- 11) вплив рівня розвитку мови.

Творча активність не тільки проявляється, але і розвивається у творчій діяльності, що забезпечує формування її як важливої якості особистості, характеризує ставлення студентів до творчої діяльності.

Під педагогічними основами творчої активності майбутнього вчителя розуміють:

- потреби та інтереси;
- мотиваційну основу;
- самостійність;
- вольові якості особистості;
- самооцінку;
- самостійність;
- активність.

Психологічні та педагогічні основи творчої активності майбутнього вчителя початкової школи, її розвитку є:

- рівень розвитку творчої уяви та розумових здібностей;
- рівень сформованості потреб;
- мотиваційна основа;
- вольові якості особистості;
- самостійність;
- висока самооцінка.

Творча активність як особистісна якість особистості характеризує ставлення студента до творчої діяльності, в якій проявляється її індивідуальність.

Розглянувши шляхи вдосконалення творчої активності майбутнього вчителя початкової школи в освітньому процесі виділяють закономірності ефективності їх застосування:

- ✓ необхідною умовою стимуляції творчої активності студентів у творчій навчальній діяльності є забезпечення творчої атмосфери;
- ✓ доброзичливість викладача;
- ✓ відсутність категоричних оцінок і критики на адресу студентів сприяють прояву його творчої активності;
- ✓ забезпечення умов для вправ і практичного застосування набутих знань, умінь і навичок;
- ✓ використання особистого прикладу творчого підходу до вирішення проблеми;
- ✓ забезпечення студентам можливості активно ставити запитання;
- ✓ дотримуватися позиції консультанта, помічника, залишаючи за собою функцію загального контролю, що дає можливість студентам будувати творчий процес самостійно.

Висновки.

Творча активність – це властивість особистості, тому доцільно говорити про педагогічні впливи на її формування і розвиток. До педагогічних основ формування творчої активності майбутнього вчителя початкової школи відносять потреби, інтереси студентів, мотиваційну основу, самостійність та інші вольові якості особистості, наявність високої самооцінки тощо. Суть творчої активності як особистісної якості характеризує ставлення майбутнього вчителя початкової школи до творчої діяльності, в якій проявляється і розвивається його індивідуальність.

Література:

1. Галузінська М.І. Теорія і практика підготовки майбутніх учителів до впровадження креативних технологій навчання: монографія / М.І. Галузінська. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2020. – 185 с.
2. Галузінська М. І. Підготовка майбутніх вчителів до впровадження креативних технологій навчання. Частина 1: монографія/[авт.кол.: Галузінська М. І., Браславська О.В., Красноштан І.В. та ін.]. – Умань:, 2021. – с.197.
3. Пащенко М.І. Інноваційні технології навчання: словник-довідник. навчальний посібник/ М.І.Пащенко. - Умань: ПП Жовтий, 2016. – 199 с